

Introducció

Guillem Viladot va néixer a Agramunt (Lleida) el 26 d'abril de 1922 i va morir a Barcelona l'any 1999. Fer-se càrrec del negoci familiar –una farmàcia– no li va impedir o, més aviat, li va permetre dedicar part del seu temps a l'experimentació en nombrosos camps de la cultura. Escriptor prolífic i creador polifacètic, va festejar i excel·lir en múltiples llenguatges artístics: el poètic, el literari, l'experimental, el periodístic o el plàstic, per enumerar-ne alguns. Va ser pioner en endinsar-se en el món de la poesia concreta, impulsor d'edicions de poesia experimental, autor de més de quaranta volums, escriptor de més de mil articles i creador del primer museu dedicat a la poesia visual del món. Aquesta simultaneïtat de veus que convergien en Viladot el converteixen en un home que, empès per la curiositat i la desbordant creativitat, defugia els encasellaments, les tendències i les modes, i que fa fer de la seva obra el testimoni singularíssim d'una ment sensible, inquieta i arrelada ben fondo, allà on sempre hi ha saó.

Ruralitat

De les vivències d'infantesa; del coneixement dels trossos, camins i fondalades; del nom dels arbres i les plantes; dels ocells i les bestioles; dels sembrats i els rostolls; dels carrers i les places del seu poble, Guillem Viladot en va fer un mite: Riella.

El món rural que l'envoltava es va convertir en el seu rebost. Un rebost ple de cruces, de misèries i de patiment que l'artista va traslladar a molts dels seus llibres i a nombrosos poemes objecte o, com ell els anomenava, 'objectes de companyia': assemblatges i empelts entre diversos elements trobats en el seu entorn més immediat. Despresos de la seva funció original, els objectes que Viladot incorpora en les seves creacions

actuen com a elements nous –deslligats de la seva funció i memòria precedents– que se situen dins d'un nou registre estètic i poètic.

“Pedres de riu”

L'any 1957 Guillem Viladot va fer la seva primera aproximació al món volumètric o escultòric. Amb el gest propi del *ready-made* de Marcel Duchamp, i molt influenciat per l'amistat i l'admiració cap a Leandre Cristòfol, Viladot va fer l'exercici de descontextualitzar pedres de riu. L'objecte natural, col·locat sobre una peanya i disposat d'una manera artificiosa, va obrir-li un gran ventall de possibilitats formals i plàstiques. Guillem Viladot encetava el camí vers l'experimentació que, de seguida, també va començar a recórrer en el món de les paraules i les lletres. El desmantellament de l'ordre alfabètic va permetre a Guillem Viladot descobrir nous mecanismes de qüestionar-se el llenguatge, de capgirar-lo i transportar-lo cap a indrets cada vegada més visuals.

Collage

L'interès de Guillem Viladot pel llenguatge, els fenòmens visuals i la semiòtica van portar-lo a experimentar amb les lletres i els signes de puntuació que, descontextualitzats i apartats de la seva funció semàntica, es convertien en icones, imatges abstractes deslligades de qualsevol reminiscència fonètica. Les primeres experimentacions poètiques de finals dels anys cinquanta van generar-se per la voluntat de desmantellar l'ordre alfabètic. Durant la dècada dels seixanta van succeir-se les seves aportacions a la poesia concreta. Tot això desemboca en el projecte editorial de Lo Pardal, una col·lecció de llibres de poesia experimental que neix el 1970 impulsada per Viladot i Josep Iglésias del Marquet

i on es van editar llibres i pòsters –impresos majoritàriament a Agramunt– fins a l'any 1977. Cada vegada, el llenguatge experimental viladotià es tornava més plàstic. Les lletres i els signes ortogràfics, que fins aleshores s'estructuraven, gairebé sempre, sobre el blanc de la pàgina, van començar a presentar-se acompanyats de retalls de diari, blondes de pastisseria, cartolines de colors, cel·luloïdes, segells i altres elements visuals que, a manera de collage, enriquien les composicions.

“Iconografies de l'ús i de l'oci”

L'any 1980 Guillem Viladot va presentar aquesta sèrie a la Galeria Maeght de Barcelona i, posteriorment, a la Fontana d'Or de Girona. La proposta de l'agramuntí sembla que actüi de pont entre el món de les lletres i els símbols, propi de l'experimentació poètica –on Viladot s'havia convertit en un dels creadors més rellevants–, que encara s'estructuren com a composicions de poesia concreta sobre el suport de fusta; i l'univers d'objectes que Viladot afegeix a cada una de les obres que, després d'aquesta sèrie, serà cada vegada més tridimensional, més exempt. Amb aquests treballs, fets posteriorment a un viatge a la Unió Soviètica el 1978, Guillem Viladot volia confrontar el món de les icones religioses pròpies de l'Església ortodoxa amb el de l'imaginari del món proletari que havia pogut veure a l'URSS. Els elements que Viladot va fer servir per representar aquest imaginari obrer, però, no van procedir del país comunista. Els objectes que l'agramuntí va incorporar en les seves obres eren propis del món rural i de la vida del seu poble.

“Self”

L'atenció de Guillem Viladot per la psicoanàlisi es pot reconèixer en nombrosos dels seus llibres, escrits, poemes o, fins i tot, entrevistes. Les

teories de l'inconscient van portar-lo a una mena d'obsessió per l'autoanàlisi i la recerca del 'jo'. L'any 1998 va traslladar aquests neguits teòrics al llenguatge plàstic i va crear una sèrie de 30 obres que es van presentar en una exposició a l'Espai Guinovart d'Agramunt. Les obres que configuren aquesta sèrie tenen una particularitat: totes tenen títols extrets de conceptes utilitzats pel psicoanalista Jacques Lacan. Curiosament, aquesta és una de les poques vegades que Viladot va titular algun dels seus objectes poètics. Sempre defensava, de manera aferrissada, la lliure interpretació de les seves peces i era conscient del fet que en titular una obra condicionava les futures mirades de les persones que s'enfrontessin a les seves creacions.

Retalls

La indústria metal·lúrgica genera moltíssim material sobrant. Les enormes i pesades planxes de metall no poden ser utilitzades completament i els bocins de ferro restants dels processos de tall no es fan servir. Guillem Viladot va trobar en aquests elements de rebuig –que principalment aconseguia d'una empresa d'Agramunt i d'una altra a Balaguer– un univers de formes i mides fascinants. Capgirant-los, posant-los drets, sobre peanyes o confrontats amb altres elements i materials, convertia aquests retalls de ferro en peces escultòriques d'una forta càrrega irònica vers el món de l'escultura contemporània de grans dimensions. A l'era de la masia familiar de Viladot, Ca l'Isidori, el mateix creador hi va disposar molts d'aquests retalls subjectats sobre pilastres de formigó amb la voluntat de crear un espai anomenat Pardal Park, on les seves obres establien una relació directa amb l'entorn natural.

Objectes musicals

A finals dels anys vuitanta, Guillem Viladot va començar a confeccionar molts poemes objecte en què emprava instruments musicals o altres elements destinats a la producció de so. La passió que Viladot tenia pel món de la música es pot veure reflectida en l'amplíssima col·lecció de discs que va anar aplegant al llarg de la seva vida. Músiques de tot arreu i d'estils variadíssims acompanyaven Viladot durant les tardes d'escriptura, en què al seu despatx sonava des de Krzyszto Penderecki fins a Jacques Brel, passant per Laurie Anderson i Paul Horn.

Pintures

L'any 1962 hi va haver dins dels cercles culturals de Lleida una polèmica intel·lectual al voltant del món de la pintura. D'una banda, els partidaris de la figuració, vinculada a una manera de fer antiga i reaccionària, pròpia del règim franquista. D'una altra, els favorables a l'abstracció, que havia donat a conèixer el pintor targarí Lluís Trepà. Guillem Viladot, amb aquestes tres pintures, hi va prendre partit.

Letraset

Per crear moltes de les seves peces de poesia experimental, Viladot va ajudar-se d'un dels elements més significatius i populars de l'univers tipogràfic occidental dels anys setanta: els fulls de famílies tipogràfiques transferibles coneguts com a Letraset, que és el nom de l'empresa britànica que els va crear l'any 1959. Gràcies a aquestes planes de lletres adhesives, Guillem Viladot va tenir la possibilitat de capbussar-se en l'experimentació poètica i, fins i tot, de començar a crear un estil propi on la presència de la lletra, del signe convertit en símbol, hi tenia una importància cabdal.

Lletres formes, mides i estils distints encara resten en la làmina original de la qual mai van ser extretes i conviuen amb gargots de diferents gruixos i tintes que ressegueixen la superfície de les lletres que el creador sí que va transferir sobre els seus poemes. Positius i negatius de signes que, dins del mateix suport que les acull, han generat composicions visuals, estètiques i, alhora, poètiques. On és la poesia, doncs? Una pregunta que ens podem fer en el moment en què el material emprat per a confeccionar moltes de les obres que van contribuir al naixement d'una nova manera de fer poesia a Catalunya és, en si mateix, un subjecte artístic.

Llançadores de filar

A la clau de les arquivoltes de la portalada romànica de l'església de Santa Maria d'Agramunt hi ha un grup escultòric presidit per la Verge i el nen Jesús. Sota la trona de la mare de Déu hi ha una inscripció on es pot llegir: "TEXTORES ACRIMONTIS FECERUNT FIERI ESTAM IMAGINEM BEATAE MARIAE: OCTOBRIS ANNO DOMINI NOSTRI MCCLXXXIII" (Els teixidors d'Agramunt feren esculpir aquesta imatge de la benaurada Maria l'octubre de l'any de nostre Senyor 1283). Envoltant aquesta inscripció s'hi representen, esculpides, cinc llançadores de filar: icona visual per deixar constància del gremi comitent de l'obra. Aquest fet palesa la llarga tradició tèxtil que ha tingut la capital de la Ribera del Sió. Una tradició a la qual Guillem Viladot va voler retre homenatge a la part final de la seva vida amb l'execució d'una sèrie d'obres volumètriques en què utilitzava, com a element protagonista de les composicions, les llançadores de filar.

Lo Pardal

L'any 1997, Guillem Viladot va finalitzar les obres de la Casa de la Poesia Visual a Agramunt que, tot recuperant el nom de la seva llunyana col·lecció de llibres de poesia experimental, va batejar com a Lo Pardal. Atapeïdes d'objectes, collages i poemes, les sales de Lo Pardal encara són plenes del llegat de Guillem Viladot des del dia de la seva mort, el 19 de novembre de 1999. L'any 2001, es va crear la Fundació que vetlla per repensar, reivindicar, estudiar i donar a conèixer l'obra viladotiana, així com donar veu als nous creadors lligats al territori i als llenguatges contemporanis.